

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

8 päivänä toukokuuta 2024*

Ennakkoratkaisupyyntö – Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa – Direktiivi (EU) 2019/1023 – Uudelleenjärjestelyä, maksukyvyttömyyttä ja veloista vapauttamista koskevat menettelyt – 20 artikla – Mahdollisuus vapautua veloista – 23 artikla – Poikkeukset – 23 artiklan 4 kohta – Tiettyjen velkatyyppien jättäminen veloista vapauttamisen ulkopuolelle – Kansallinen lainsäädäntö, jossa suljetaan vero- ja sosiaaliturvamaksuvelat veloista vapauttamisen ulkopuolelle – Tällaisen poissulkemisen asianmukainen perustelu

Asiassa C-20/23,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Tribunal da Relação do Porto (Porton ylioikeus, Portugali) on esittänyt 14.12.2022 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 16.1.2023, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

SF

vastaaan

MV,

Instituto da Segurança Social IP,

Autoridade Tributária e Aduaneira ja

Cofidis SA – Sucursal em Portugal,

jossa asian käsittelyyn osallistuu

José da Costa Araújo, SF:n maksukyvyttömyysmenettelyn selvittäjänä,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Prechal sekä tuomarit F. Biltgen (esittelevä tuomari), N. Wahl, J. Passer ja M. L. Arastey Sahún,

julkisasiamies: J. Richard de la Tour,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

* Oikeudenkäyntikieli: portugali.

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- SF, edustajanaan U. Freitas, advogado,
- Instituto da Segurança Social IP, edustajanaan A. Serrano, advogada,
- Portugalin hallitus, asiamiehinään M. Afonso Brigas, P. Barros da Costa, A. de Almeida Morgado, I. Inverno ja A. Rodrigues,
- Espanjan hallitus, asiamiehenään A. Ballesteros Panizo,
- Euroopan komissio, asiamiehinään G. Braun, J. L. Buendía Sierra ja I. Melo Sampaio,

kuultuaan julkisasiamiehen 11.1.2024 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee ennaltaehkäiseviä uudelleenjärjestelyjä koskevista puitteista, veloista vapauttamisesta ja elinkeinotoiminnan harjoittamiskiellosta sekä toimenpiteistä uudelleenjärjestelyä, maksukyvyttömyyttä ja veloista vapauttamista koskevien menettelyjen tehostamiseksi ja direktiivin (EU) 2017/1132 muuttamisesta 20.6.2019 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/1023 (direktiivi uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä) (EUVL 2019, L 172, s. 18) 23 artiklan 4 kohdan ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 16 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä luonnollinen henkilö SF, josta on tullut maksukyvytön (jäljempänä velallinen), ja toisaalta MV, Instituto da Segurança Social IP (sosiaaliturvalaitos, Portugal), Autoridade Tributária e Aduaneira (vero- ja tulliviranomainen, Portugal) ja Cofidis SA – Sucursal em Portugal ja joka koskee velallisen jättämää hakemusta veloista vapauttamiseksi häntä koskevan maksukyvyttömyysmenettelyn yhteydessä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä annetun direktiivin johdanto-osan 78 ja 81 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(78) Täysimittainen veloista vapauttaminen tai elinkeinotoiminnan harjoittamiskiellon päättyminen enintään kolmen vuoden jälkeen ei sovellu kaikkiin tilanteisiin, ja siksi poikkeuksia tästä säännöstä saattaa olla tarpeen ottaa käyttöön asianmukaisesti perustelluista syistä, joista säädetään kansallisessa lainsäädännössä. Tällaisia poikkeuksia olisi otettava käyttöön esimerkiksi tapauksissa, joissa velallinen on epärehellinen tai on toiminut vilpillisessä mielessä. Jos yrittäjään ei kansallisen lainsäädännön mukaisesti

sovelleta rehellisyysolettamaa ja vilpittömiä mieltä koskevaa olettamaa, yrittäjien rehellisyyttä ja vilpittömiä mieltä koskeva todistustaakka ei saisi tehdä menettelyyn pääsyä heille tarpeettoman vaikeaksi tai hankalaksi.

--

(81) Jos on olemassa kansallisen lainsäädännön mukaisia asianmukaisesti perusteltuja syitä, voisi olla aiheellista rajoittaa veloistavapauttamismahdollisuus tiettyihin velkaluokkiin. Jäsenvaltioiden olisi voitava jättää vakuusvelat veloista vapauttamiskelpoisuuden ulkopuolelle ainoastaan vakuuden arvoon asti, siten kuin se on määritelty kansallisessa lainsäädännössä, ja loppuosaa velasta olisi kohdeltava vakuudettomana velkana. Jäsenvaltioiden olisi voitava jättää veloista vapauttamisen ulkopuolelle myös muita velkaluokkia, kun se on asianmukaisesti perusteltua.”

4 Kyseisen direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 10 alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan

--

10) ’täysimittaisella veloista vapauttamisella’ sitä, että yrittäjien jäljellä olevien vapautettavissa olevien velkojen täytäntöönpano poissuljetaan tai että jäljellä oleva vapautettavissa oleva velka sellaisenaan peruutetaan osana menettelyä, johon voi sisältyä omaisuuserien rahaksi muuttaminen tai takaisinmaksuohjelma tai molemmat”.

5 Kyseisen direktiivin 20 artiklassa, jonka otsikko on ”Mahdollisuus vapautua veloista”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että maksukyvyttömällä yrittäjällä on mahdollisuus ainakin yhteen menettelyyn, joka voi johtaa täysimittaiseen veloista vapauttamiseen tämän direktiivin mukaisesti.

Jäsenvaltiot voivat vaatia, että elinkeino- tai liiketoiminta, käsiteollisuus tai ammattitoiminta, johon maksukyvyttömän yrittäjän velat liittyvät, on lopetettu.

2. Niiden jäsenvaltioiden, joissa täysimittainen veloista vapauttaminen edellyttää, että yrittäjä maksaa takaisin osan veloista, on varmistettava, että tällainen takaisinmaksuvelvoite perustuu yrittäjän henkilökohtaiseen tilanteeseen ja erityisesti, että se on oikeasuhteinen yrittäjän ulosmittauskelpoisuuteen tai veloista vapauttamiseen kuluva aikana käytettävissä oleviin tuloihin ja omaisuuseriin nähden ja että siinä otetaan huomioon velkojien kohtuudenmukaiset intressit.

3. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että yrittäjillä, jotka on vapautettu veloista, on pääsy asiaankuuluviin ja ajantasaisiin tietoihin olemassa olevista kansallisista puitteista, joilla tuetaan yrittäjien liiketoimintaa, ja että yrittäjät voivat hyötyä tällaisista puitteista.”

- 6 Kyseisen direktiivin 23 artiklan, jonka otsikko on ”Poikkeukset”, 4 kohdassa säädetään seuraavaa:
- ”Jäsenvaltiot voivat jättää tiettyjä velkatyyppejä veloista vapauttamisen ulkopuolelle tai rajoittaa mahdollisuutta veloista vapauttamiseen taikka säätää niitä koskevasta pidemmästä vapauttamisajasta silloin, kun tällaiset poissulkemiset, rajoitukset tai pidemmät ajanjaksot ovat asianmukaisesti perusteltuja, kuten seuraavissa tapauksissa:
- a) vakuusvelat;
 - b) rikosoikeudellisista seuraamuksista johtuvat tai niihin liittyvät velat;
 - c) sopimussuhteen ulkopuolisesta vahingonkorvausvastuusta johtuvat velat;
 - d) elatusvelvoitteita, jotka johtuvat perhe-, sukulaisuus-, avio- tai lankoussuhteesta, koskevat velat;
 - e) veloista vapauttamiseen johtavan menettelyn hakemisen tai aloittamisen jälkeen syntyneet velat; ja
 - f) veloista vapauttamiseen johtavan menettelyn kustannusten maksamisvelvoitteesta johtuvat velat.”

- 7 Uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä annetun direktiivin 34 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on annettava ja julkaistava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset viimeistään 17 päivänä heinäkuuta 2021, lukuun ottamatta 28 artiklan a, b ja c alakohdan noudattamisen edellyttämiä säännöksiä, jotka on annettava ja julkaistava viimeistään 17 päivänä heinäkuuta 2024 ja 28 artiklan d alakohdan noudattamisen edellyttämiä säännöksiä, jotka on annettava ja julkaistava viimeistään 17 päivänä heinäkuuta 2026. Niiden on välittömästi toimitettava [Euroopan] komissiolle kirjallisina nämä säännökset.

Jäsenvaltioiden on sovellettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämiä lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä 17 päivästä heinäkuuta 2021 alkaen, lukuun ottamatta 28 artiklan a, b ja c alakohdan noudattamisen edellyttämiä säännöksiä, joita on sovellettava 17 päivästä heinäkuuta 2024 alkaen, ja 28 artiklan d alakohdan noudattamisen edellyttämiä säännöksiä, joita on sovellettava 17 päivästä heinäkuuta 2026 alkaen.”

- 8 Direktiivin 35 artiklassa säädetään, että se tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä, joten se tuli voimaan 16.7.2019.

Portugalin oikeus

CIRE

- 9 Yritysten maksukyvyttömyyttä ja yrityssaneerausta koskevan koodeksin (Código da Insolvência e da Recuperação de Empresas), joka hyväksyttiin 18.3.2004 annetulla asetuksella nro 53/2004 (Decreto-Lei n.º 53/2004; Diário da República I, I-A-sarja, nro 66, 18.3.2004), sellaisena kuin se

on muutettuna 11.1.2022 annetulla lailla nro 9/2022 (Lei n.º 9/2022; Diário da República, 1. sarja, nro 7, 11.1.2022; jäljempänä CIRE), 235 §:ssä, jonka otsikko on ”Yleinen periaate”, säädetään seuraavaa:

”Jos velallinen on luonnollinen henkilö, hänet voidaan vapauttaa maksukyvyttömyyssaataavista, joita ei ole maksettu maksukyvyttömyysmenettelyn aikana tai sen päättymistä seuranneiden kolmen vuoden kuluessa, tässä luvussa säädetyin ehdoin.”

10 CIRE:n 242 §:n 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”Velallinen tai kolmas ei voi pätevästi myöntää erityisiä etuja maksukyvyttömyysmenettelyn velkojalle.”

11 CIRE:n 245 §:n 2 momentin d kohdassa säädetään, että veloista vapauttaminen ei kata muun muassa ”vero- ja sosiaaliturvamaksuvelkoja”.

12 Portugali saattoi vuonna 2022 uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä annetun direktiivin osaksi kansallista lainsäädäntöään 11.1.2022 annetulla lailla nro 9/2022, jossa ei muutettu CIRE:n 245 §:n 2 momentissa olevaa luetteloa veloista, jotka on jätetty veloista vapauttamisen ulkopuolelle ja joita ovat muun muassa vero- ja sosiaaliturvamaksuvelat. Kyseisessä laissa ei perusteltu viimeksi mainittujen velkojen ulkopuolelle jättämistä.

LGT

13 Yleisessä verolaissa (lei Geral Tributária), joka hyväksyttiin 17.12.1998 annetulla asetuksella nro 398/98 (Decreto-Lei n.º 398/98; Diário da República I, I-A-sarja, nro 290, 17.12.1998; jäljempänä LGT), vahvistetaan ja määritellään Portugalin verolainsäädäntöä ja veroviranomaisten toimivaltaa koskevat yleiset periaatteet sekä verovelvollisille annettavat takeet.

14 LGT:n 5 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Verotuksen tavoitteena on valtion ja muiden julkisten elinten rahoitustarpeiden täyttäminen ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden, yhtäläisten mahdollisuuksien ja vaurauden ja tulojen epätasaisen jakautumisen takia tarvittavien korjausten tekemisen edistäminen.

2. Verotuksessa noudatetaan yleisyyden, yhdenvertaisuuden, lakisidonnaisuuden ja aineellisen oikeudenmukaisuuden periaatteita.”

15 LGT:n 30 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään seuraavaa:

”2. Verovelka on luovuttamaton, ja sen alentamista tai lakkaamista koskevat ehdot voidaan vahvistaa vain yhdenvertaisuuden periaatetta ja verotuksen lakisidonnaisuuden periaatetta noudattaen.

3. Edellisen momentin säännöksillä on etusija kaikkeen erityislainsäädäntöön nähden.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

16 Velallinen todettiin maksukyvyttömäksi 18.6.2018 annetulla lainvoimaisella tuomiolla.

- 17 Alioikeus otti aluksi 23.1.2019 velallisen toimittaman veloista vapauttamista koskevan hakemuksen tutkittavaksi.
- 18 Velallisen maksukyvyttömyysmenettelyn selvittäjä toimitti 29.7.2022 loppuraportin, jossa hän katsoi, että velalliselle olisi myönnettävä vapautus veloista.
- 19 Velalliselle myönnettiin 3.10.2022 annetulla ratkaisulla veloista vapauttaminen, josta vero- ja sosiaaliturvamaksuvelat oli suljettu pois CIRE:n 245 §:n 2 momentin d kohdan nojalla.
- 20 Velallinen valitti tästä ratkaisusta Tribunal da Relação do Portoon (Porton ylioikeus, Portugali), joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin. Hän vetoaa valituksensa tueksi siihen, että CIRE:n 245 §:n 2 momentti ei ole uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä annetun direktiivin 23 artiklan 4 kohdan mukainen, koska vero- ja sosiaaliturvamaksuvelkojen jättäminen veloista vapauttamisen ulkopuolelle ei ole, toisin kuin viimeksi mainitussa säännöksessä säädetään, ”asianmukaisesti perusteltu[a]”. Lisäksi tämä ulkopuolelle jättäminen estäisi kyseisellä direktiivillä tavoiteltujen päämäärien toteuttamisen.
- 21 Kyseinen tuomioistuin toteaa, että 11.1.2022 annettuun lakiin nro 9/2022, jolla mainittu direktiivi on saatettu osaksi Portugalin oikeutta, ei sisälly minkäänlaisia perusteluja kyseiselle ulkopuolelle jättämiselle eikä tällaista perustelua ole esitetty myöskään lakiesityksessä. Kyseinen tuomioistuin toteaa, että sillä on epäilyjä paitsi CIRE:n 245 §:n 2 momentin yhteensopivuudesta kyseisen direktiivin kanssa myös siitä, muodostaako kyseisessä säännöksessä säädetty ulkopuolelle jättäminen esteen muun muassa EUT-sopimuksella tavoiteltujen päämäärien toteutumiseksi ja unionin oikeuden tehokkuudelle.
- 22 Tässä tilanteessa Tribunal da Relação do Porto on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko [uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä annetun direktiivin] 23 artiklan 4 kohtaa tulkittava siten, että muut (kuin kyseisessä säännöksessä luetellut) velat voidaan jättää veloista vapauttamisen ulkopuolelle vain, jos se on ’asianmukaisesti perusteltu[a]’?
- 2) Onko jäsenvaltioiden mahdollisuutta jättää tiettyjä velkatyyppejä veloista vapauttamisen ulkopuolelle (kunhan tämä poissulkeminen on asianmukaisesti perusteltua, kuten [uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä annetun direktiivin] 23 artiklan 4 kohdassa säädetään) tulkittava siten, että jäsenvaltiot voivat jättää verovelat (joita kyseisessä artiklassa ei mainita) veloista vapauttamisen ulkopuolelle ja siten luokitella ne etuoikeutetuiksi saataviksi?
- 3) Jos kahteen ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen vastataan myöntävästi, mitkä vaatimukset kyseisen asianmukaisen perustelun on unionin oikeuden mukaan täytettävä, jotta se vastaisi unionin oikeuden yleisiä periaatteita ja perusoikeuksia, joita [unionin] lainsäätäjän ja kansallisen lainsäätäjän on noudatettava (SEUT 18 artiklassa vahvistettu kansallisuuteen perustuvan syrjinnän kieltö, perusoikeuskirjan 16 artiklassa vahvistettu elinkeinovapaus ja sisämarkkinoiden taloudelliset perusvapaudet)?

4) Jos kahteen ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen vastataan kieltävästi, sisältyvätkö käsitteiden 'rikosoikeudellisista seuraamuksista johtuvat tai niihin liittyvät velat' ja 'sopimussuhteen ulkopuolisesta vahingonkorvausvastuusta johtuvat velat' (unionin oikeudessa tarkoitettuihin ja [uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä annettua] direktiiviä tulkittaessa huomioon otettaviin) määritelmiin myös verovelat, kuten [uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä annetun direktiivin] kansallisissa täytäntöönpanosäännöksissä (11.1.2022 annettu laki nro 9/2022) säädetään?"

Ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottaminen

- 23 Espanjan hallitus väittää pääasiallisesti, että ennakkoratkaisupyynnön on jätettävä tutkimatta sillä perusteella, että uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä annettua direktiiviä ei voitu soveltaa pääasian taustalla olevaan menettelyyn, koska kyseessä oleva vapautushakemus oli tehty ennen kyseisen direktiivin voimaantuloa.
- 24 Tältä osin on huomautettava, että SEUT 267 artiklassa käyttöön otetussa unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisessä yhteistyössä yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämällä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Jos siis esitetyt kysymykset koskevat unionin oikeuden tulkintaa, unionin tuomioistuimella on lähtökohtaisesti velvollisuus vastata niihin (tuomio 22.2.2024, Consejería de Presidencia, Justicia e Interior de la Comunidad de Madrid ym., C-59/22, C-110/22 ja C-159/22, EU:C:2024:149, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 25 Tästä seuraa, että unionin oikeutta koskevilla kysymyksillä oletetaan olevan merkitystä asian ratkaisemisen kannalta. Unionin tuomioistuin voi kieltäytyä vastaamasta kansallisen tuomioistuimen esittämään ennakkoratkaisukysymykseen ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin säännön tulkittamisella ei ole mitään yhteyttä pääasian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (tuomio 22.2.2024, Consejería de Presidencia, Justicia e Interior de la Comunidad de Madrid ym., C-59/22, C-110/22 ja C-159/22, EU:C:2024:149, 44 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 26 Uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä annetun direktiivin 35 artiklasta seuraa sitä paitsi, että se tuli voimaan 16.7.2019. Lisäksi kyseisen direktiivin 34 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on annettava ja julkaistava lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset, joita edellytetään muun muassa tämän direktiivin 23 artiklan noudattamiseksi, viimeistään 17.7.2021 ja sovellettava niitä samasta ajankohdasta alkaen. Tästä seuraa, että jäsenvaltioiden oli SEUT 288 artiklan kolmannen kohdan nojalla varmistettava 23 artiklan täysimääräinen soveltaminen kyseisestä päivämäärästä lähtien (ks. vastaavasti tuomio 2.9.2021, komissio v. Saksa (Direktiivien 2009/72 ja 2009/73 täytäntöönpano), C-718/18, EU:C:2021:662, 118 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 27 Nyt pääasiassa kyseessä oleva ratkaisu veloista vapauttamisesta annettiin 3.10.2022. Näin ollen kyseisen ratkaisun tehneellä tuomioistuimella oli kyseisenä ajankohtana velvollisuus noudattaa täysimääräisesti uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä annetussa direktiivissä vahvistettuja tavoitteita ja velvoitteita noudattaakseen SEUT 288 artiklan kolmatta kohtaa.

- 28 Tätä päätelmää ei kyseenalaista se, että kyseiseen ratkaisuun johtanut veloista vapauttamista koskeva hakemus oli tehty ennen kyseisen direktiivin voimaantuloa. Uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä annetun direktiivin 23 artiklan 4 kohdassa nimittäin asetetaan jäsenvaltioille mahdollisuus jättää velkojen anteeksiannon ulkopuolelle tietyt velkatyypit, rajoittaa mahdollisuutta veloista vapauttamiseen tai säätää niitä koskevasta pidemmästä vapauttamisajasta sillä edellytyksellä, että tällaiset poikkeukset veloista vapauttamisesta ovat asianmukaisesti perusteltuja. Siltä osin kuin tämä perusteluvollisuus rajoittaa jäsenvaltioiden harkintavaltaa näiden poikkeusten hyväksymisen osalta, sitä on tarkoitus soveltaa myös silloin, kun veloista vapauttamista koskevat hakemukset on jätetty ennen kyseisen direktiivin voimaantuloa mutta ratkaisu kyseisistä hakemuksista tehdään direktiivin täytäntöönpanolle asetetun määräajan päättymisen jälkeen.
- 29 Näin ollen uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä annettua direktiiviä sovelletaan pääasiaan, ja ennakkoratkaisupyyntö voidaan ottaa tutkittavaksi.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- 30 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään pääasiallisesti, onko uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä annetun direktiivin 23 artiklan 4 kohtaa tulkittava siten, että tietty velkatyyppi, jota ei ole lueteltu kyseisessä säännöksessä, voidaan jättää veloista vapauttamisen ulkopuolelle vain, jos se on perusteltu asianmukaisesti.
- 31 Tältä osin on ensin todettava, että ennen kyseisessä säännöksessä olevaa luetteloa tietyistä velkatyypeistä on ilmaisu ”kuten seuraavissa tapauksissa” ja että saman sisältöistä ilmaisua käytetään kyseisen säännöksen muissa kieliversioissa, mukaan lukien kyseisen säännöksen portugalinkielinen versio. Tästä seuraa, että kyseisen säännöksen sanamuodosta ilmenee, että siinä oleva luettelo tietyistä velkatyypeistä ei ole tyhjentävä (ks. vastaavasti tuomio 11.4.2024, Agencia Estatal de la Administración Tributaria (Julkisoikeudellisten velkojen jättäminen veloista vapauttamisen ulkopuolelle), C-687/22, EU:C:2024:287, 37 kohta).
- 32 Uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä annetun direktiivin 23 artiklan 4 kohdan sanamuodon mukaista tulkintaa, jonka mukaan kyseisessä säännöksessä oleva luettelo ei ole tyhjentävä vaan esimerkinomainen, tukee kyseisen direktiivin 81 perustelukappale, josta käy ilmi, että unionin lainsäätäjä on katsonut, että jäsenvaltioiden ”olisi voitava jättää veloista vapauttamisen ulkopuolelle myös muita velkaluokkia, kun se on asianmukaisesti perusteltua” (tuomio 11.4.2024, Agencia Estatal de la Administración Tributaria (Julkisoikeudellisten velkojen jättäminen veloista vapauttamisen ulkopuolelle), C-687/22, EU:C:2024:287, 38 kohta).
- 33 Tästä seuraa, että 23 artiklan 4 kohtaa on tulkittava siten, että siinä oleva tiettyjen velkatyyppien luettelo ei ole tyhjentävä ja että jäsenvaltiot voivat asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa jättää veloista vapauttamisen ulkopuolelle muita kuin kyseisessä säännöksessä lueteltuja tiettyjä velkatyyppisiä (tuomio 11.4.2024, Agencia Estatal de la Administración Tributaria (Julkisoikeudellisten velkojen jättäminen veloista vapauttamisen ulkopuolelle), C-687/22, EU:C:2024:287, 39 kohta).

- 34 Kun lisäksi otetaan huomioon se, että unionin lainsäätäjä on nimenomaisesti asettanut jäsenvaltioille mainitussa 23 artiklan 4 kohdassa näin myönnetyn mahdollisuuden käyttämisen edellytykseksi sen, että tällaiset poikkeukset ovat ”asianmukaisesti perusteltuja”, unionin tuomioistuimien on katsottu, että kun kansallinen lainsäätäjä myöntää tällaisia poikkeuksia, näiden poikkeusten syiden on perustuttava kansalliseen lainsäädäntöön tai poikkeuksiin johtaneeseen menettelyyn ja näiden syiden on oltava legitiimin yleisen edun mukaisia (tuomio 11.4.2024, Agencia Estatal de la Administración Tributaria (Julkisoikeudellisten velkojen jättäminen veloista vapauttamisen ulkopuolelle), C-687/22, EU:C:2024:287, 42 kohta).
- 35 Sekä uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä annetun direktiivin johdanto-osan 78 perustelukappaleen, jossa viitataan poikkeuksiin, jotka sallitaan ”asianmukaisesti perustelluista syistä, joista säädetään kansallisessa lainsäädännössä”, että kyseisen direktiivin johdanto-osan 81 perustelukappaleen, jossa mainitaan ”kansallisen lainsäädännön mukaisia asianmukaisesti perusteltuja syitä”, perusteella voidaan katsoa, että unionin lainsäätäjä on pitänyt riittävänä, että tätä varten eri kansallisissa lainsäädännöissä säädettyjä yksityiskohtaisia sääntöjä noudatetaan (tuomio 11.4.2024, Agencia Estatal de la Administración Tributaria (Julkisoikeudellisten velkojen jättäminen veloista vapauttamisen ulkopuolelle), C-687/22, EU:C:2024:287, 43 kohta).
- 36 Lopuksi on täsmennettävä, että – kuten julkisasiamies on pääasiallisesti todennut ratkaisuehdotuksensa 42 kohdassa – uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä annetussa direktiivissä ei edellytetä, että perustelut tietyn velkatyyppin jättämiselle veloista vapauttamisen ulkopuolelle esitetään itse kyseisen direktiivin täytäntöönpanemiseksi annetussa säädöksessä.
- 37 Kuten tämän tuomion 34 kohdassa on todettu, kyseisestä direktiivistä ilmenee, että jäsenvaltion perustelun pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen ulkopuolelle jättämisen tueksi on ilmeistä joko siihen johtaneesta menettelystä tai kansallisesta oikeudesta. Ensin mainitun tilanteen osalta on todettava, että kun kansallisen oikeuden mukaan lakien tai asetusten valmisteluasiakirjat, johdantokappaleet ja perustelut ovat erottamaton osa niitä tai kun niillä on merkitystä niiden tulkinnassa ja kun niissä perustellaan tietyn velkatyyppin jättämistä veloista vapauttamisen ulkopuolelle, on katsottava, että kyseinen perustelu on kyseisen direktiivin 23 artiklan 4 kohdan vaatimusten mukainen (ks. vastaavasti tuomio 11.4.2024, Agencia Estatal de la Administración Tributaria (Julkisoikeudellisten velkojen jättäminen veloista vapauttamisen ulkopuolelle), C-687/22, EU:C:2024:287, 54 kohta). Lisäksi toiseksi mainitun tilanteen osalta on todettava, että kyseinen perustelu voi sisältyä myös muihin kansallisen oikeuden säännöksiin kuin niihin, joissa on säädetty kyseisestä ulkopuolelle jättämisestä, kuten kansallisen perustuslain, lain tai asetuksen säännökseen.
- 38 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta ilmenee yhtäältä, että Portugalin tasavallan perustuslain (Constituição da República Portuguesa) 103 §:n 1 momentissa säädetään, että verotuksen tavoitteena on valtion ja muiden julkisten elinten rahoitustarpeiden täyttäminen sekä tulojen ja vaurauden oikeudenmukainen jakautuminen, ja toisaalta, että LGT:n 5 ja 30 §:ssä vahvistetaan tavoitteet ja periaatteet, joilla perustellaan vero- ja sosiaaliturvamaksuvelkojen jättämistä veloista vapauttamisen ulkopuolelle ja joita ovat valtion rahoitustarpeiden täyttäminen, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja yhtäläisten mahdollisuuksien edistäminen sekä vaurauden ja tulojen epätasaisen jakautumisen takia tarvittavat korjaukset, jolloin noudatetaan yleisyyden, yhdenvertaisuuden, lakisidonnaisuuden, aineellisen oikeudenmukaisuuden ja verovelan luovuttamattomuuden periaatteita. Lähtökohtaisesti vaikuttaa siis siltä, että Portugalin oikeudessa on olemassa oikeutus tällaiselle

ulkopuolelle jättämiselle. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen, joka on yksin toimivaltainen tulkitsemaan ja soveltamaan kansallista oikeutta, tehtävänä on kuitenkin arvioida, onko tämä ulkopuolelle jättäminen perusteltu asianmukaisesti kansallisessa oikeudessa.

- 39 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä annetun direktiivin 23 artiklan 4 kohtaa on tulkittava siten, että tietty velkatyyppi, jota ei ole lueteltu kyseisessä säännöksessä, voidaan jättää veloista vapauttamisen ulkopuolelle vain, jos se on perusteltu asianmukaisesti kansallisessa oikeudessa.

Toinen kysymys

- 40 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään pääasiallisesti, onko uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä annetun direktiivin 23 artiklan 4 kohtaa tulkittava siten, että jäsenvaltiot voivat jättää tietyt velkatyypit, kuten vero- ja sosiaaliturvamaksuvelat, veloista vapauttamisen ulkopuolelle ja siten antaa niille etuoikeutetun aseman.
- 41 Tähän kysymykseen vastaamiseksi on yhtäältä muistutettava, että kuten tämän tuomion 33 kohdasta ilmenee, kyseistä säännöstä on tulkittava siten, että siinä oleva tiettyjen velkatyyppien luettelo ei ole tyhjentävä ja että jäsenvaltiot voivat asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa jättää veloista vapauttamisen ulkopuolelle muita kuin kyseisessä säännöksessä lueteltuja tiettyjä velkatyyppisiä.
- 42 Toisaalta on niin, että unionin tuomioistuin on todennut jäsenvaltioilla tätä mahdollisuutta käytettäessä olevan harkintavallan osalta, ettei uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä annettu direktiivi eivätkä sen antamisen valmisteluasiakirjat sisällä seikkoja, jotka voisivat tukea väitettä, jonka mukaan kyseisen direktiivin 23 artiklan 4 kohdassa nimenomaisesti tarkoitettujen velkatyyppien sisäisen johdonmukaisuuden vuoksi unionin lainsäätäjän tarkoituksena olisi ollut rajoittaa jäsenvaltioiden harkintavaltaa siltä osin kuin on kyse muiden kuin kyseisessä säännöksessä lueteltujen velkatyyppien, kuten vero- ja sosiaaliturvamaksuvelkojen, jättämisestä veloista vapauttamisen ulkopuolelle. Näistä valmisteluasiakirjoista ilmenee päinvastoin erityisesti, että kyseinen lainsäätäjä halusi jättää jäsenvaltioille tiettyä harkintavaltaa, jotta ne voisivat saattaessaan mainitun direktiivin osaksi kansallista oikeusjärjestystä ottaa huomioon taloudellisen tilanteen ja kansalliset oikeudelliset rakenteet (ks. vastaavasti tuomio 11.4.2024, Agencia Estatal de la Administración Tributaria (Julkisoikeudellisten velkojen jättäminen veloista vapauttamisen ulkopuolelle), C-687/22, EU:C:2024:287, 40 kohta).
- 43 Lisäksi velkojen, kuten vero- ja sosiaaliturvamaksuvelkojen, jättäminen veloista vapauttamisen ulkopuolelle voi olla asianmukaisesti perusteltua. Kaikki velat eivät nimittäin ole luonteeltaan samanlaisia, velkojilla ei ole samaa asemaa ja näiden saatavien perinnällä voi olla erityisiä tavoitteita. Kun otetaan huomioon vero- ja sosiaaliturvamaksuvelkojen luonne sekä verojen ja sosiaaliturvamaksujen kannon tavoite, jäsenvaltiot voivat perustellusti katsoa, että julkisoikeudelliset institutionaaliset velkojat eivät ole velkojen perimisen osalta samassa tilanteessa kuin kaupallisen tai yksityisen sektorin velkojat. Näissä olosuhteissa mahdollisuus jättää vero- ja sosiaaliturvamaksuvelat veloista vapauttamisen ulkopuolelle ei merkitse sitä, että julkisoikeudellisia institutionaalisia velkoja suosittaisiin perusteettomasti sellaisiin muihin velkoihin nähden, jotka eivät hyödy tästä ulkopuolelle jättämisestä.
- 44 Näin ollen uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä annetun direktiivin 23 artiklan 4 kohdassa ei rajoiteta jäsenvaltioiden harkintavaltaa niiden valitessa muita kuin kyseisessä säännöksessä lueteltuja velkatyyppisiä, jotka ne aikovat jättää veloista vapauttamisen

ulkopuolelle (ks. vastaavasti tuomio 11.4.2024, Agencia Estatal de la Administración Tributaria (Julkisoikeudellisten velkojen jättäminen veloista vapauttamisen ulkopuolelle), C-687/22, EU:C:2024:287, 41 kohta).

- 45 Edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä annetun direktiivin 23 artiklan 4 kohtaa on tulkittava siten, että jäsenvaltiot voivat jättää tietyt velkatyypit, kuten vero- ja sosiaaliturvamaksuvelat, veloista vapauttamisen ulkopuolelle ja siten antaa niille etuoikeutetun aseman, kunhan tällainen ulkopuolelle jättäminen on perusteltu asianmukaisesti kansallisessa oikeudessa.

Kolmas kysymys

- 46 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannella kysymyksellään pääasiallisesti, onko sen tutkiminen, onko jäsenvaltion kansallisessa oikeusjärjestyksessään toteuttama tietyt velkatyypin jättäminen veloista vapauttamisen ulkopuolelle perusteltu asianmukaisesti, suoritettava erityisesti SEUT 18 artiklassa määrätyn kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kiellon periaatteen, perusoikeuskirjan 16 artiklassa vahvistetun elinkeinovapauden sekä sisämarkkinoiden taloudellisten perusvapauksien valossa.
- 47 Tältä osin on muistutettava, että siitä yhteistyön hengestä, jonka on vallittava ennakkoratkaisumenettelyn yhteydessä, seuraa, että on välttämätöntä, että kansallinen tuomioistuin esittää ennakkoratkaisupyynnössään ne täsmälliset syyt, joiden perusteella se katsoo, että vastauksen saaminen sen kysymyksiin, jotka koskevat tiettyjen unionin oikeuden säännösten tai määräysten tulkintaa, on tarpeen sen käsiteltävänä olevan oikeusriidan ratkaisemiseksi (tuomio 28.11.2023, Commune d’Ans, C-148/22, EU:C:2023:924, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 48 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten yhteistyön puitteissa tarve siihen, että unionin oikeuden tulkinnasta on hyötyä kansalliselle tuomioistuimelle, edellyttää, että kansallinen tuomioistuin noudattaa tunnollisesti ennakkoratkaisupyynnön sisältöä koskevia vaatimuksia, jotka on mainittu nimenomaisesti unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 94 artiklassa (tuomio 28.11.2023, Commune d’Ans, C-148/22, EU:C:2023:924, 44 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 49 Näin ollen työjärjestyksen 94 artiklan c alakohdan mukaisesti on välttämätöntä, että ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevaan päätökseen sisältyy selostus niistä syistä, joiden vuoksi ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin pohtii unionin oikeuden tiettyjen säännösten tai määräysten tulkintaa, sekä ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen toteama yhteys kyseisten säännösten ja pääasiassa sovellettavien kansallisen oikeuden säännösten välillä (tuomio 28.11.2023, Commune d’Ans, C-148/22, EU:C:2023:924, 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 50 Käsiteltävänä olevassa asiassa on todettava, että ennakkoratkaisun esittämistä koskeva päätös ei sisällä tietoja, joiden perusteella voitaisiin ymmärtää ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toteama yhteys niiden unionin oikeuden säännösten ja määräysten, joiden tulkintaa se pyytää, ja pääasiassa sovellettavan kansallisen lainsäädännön välillä.
- 51 Näin ollen kolmatta kysymystä ei oteta tutkittavaksi.

Neljäs kysymys

- 52 Kun otetaan huomioon ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen annetut vastaukset, neljänteen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

- 53 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Ennaltaehkäiseviä uudelleenjärjestelyjä koskevista puitteista, veloista vapauttamisesta ja elinkeinotoiminnan harjoittamiskiellosta sekä toimenpiteistä uudelleenjärjestelyä, maksukyvyttömyyttä ja veloista vapauttamista koskevien menettelyjen tehostamiseksi ja direktiivin (EU) 2017/1132 muuttamisesta 20.6.2019 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/1023 (direktiivi uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä) 23 artiklan 4 kohtaa**

on tulkittava siten, että

tietty velkatyyppi, jota ei ole lueteltu kyseisessä säännöksessä, voidaan jättää veloista vapauttamisen ulkopuolelle vain, jos se on perusteltu asianmukaisesti kansallisessa oikeudessa.

- 2) Direktiivin 2019/1023 23 artiklan 4 kohtaa**

on tulkittava siten, että

jäsenvaltiot voivat jättää tietyt velkatyytit, kuten vero- ja sosiaaliturvamaksuvelat, veloista vapauttamisen ulkopuolelle ja siten antaa niille etuoikeutetun aseman, kunhan tällainen ulkopuolelle jättäminen on perusteltu asianmukaisesti kansallisessa oikeudessa.

Allekirjoitukset